

Марія БІЛОКОПИТОВА
(Дніпро, Україна)

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ В НІМЕЧЧИНІ В УМОВАХ ВИМУШЕНОЇ МІГРАЦІЇ: ОСВІТНІ ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОВЕРНЕННЯ

Унаслідок повномасштабної агресії Російської Федерації проти України мільйони громадян були змушені залишити територію держави, значну частку серед яких становить молодь студентського та працездатного віку. Однією з основних країн прийому українських вимушених мігрантів стала Федеративна Республіка Німеччина. За цих умов питання професійної підготовки української молоді за кордоном набуває не лише освітнього, а й стратегічного значення в контексті національної безпеки та повоєнної відбудови України.

Освітня міграція в умовах війни має подвійний характер. З одного боку, вона пов'язана з ризиками втрати людського капіталу та довготривалої еміграції кваліфікованих кадрів [6]. З іншого створює можливості для набуття нових професійних компетентностей, міжкультурного досвіду та інтеграції в європейський освітній простір із перспективою подальшого трансферу знань в Україну [4, 48]. Таким чином, професійна підготовка української молоді в Німеччині потребує комплексного педагогічного аналізу з урахуванням як викликів, так і потенційних ресурсів розвитку.

Система професійної освіти Німеччини характеризується високим рівнем практичної спрямованості та тісною взаємодією освіти з ринком праці. Особливе значення має дуальна модель професійної підготовки, що поєднує навчання в освітньому закладі з практичною діяльністю на підприємстві. Такий підхід забезпечує формування фахових компетентностей, орієнтованих на реальні потреби економіки [2, 123]. Для української молоді включення в цю систему означає не лише опанування нових стандартів професійної діяльності, а й засвоєння принципів відповідальності, професійної етики та корпоративної культури, притаманних європейському простору.

Водночас ключовою передумовою професійної інтеграції є оволодіння німецькою мовою на рівні, достатньому для навчання та подальшої роботи. Мовна підготовка стає базовим компонентом професійної соціалізації, адже саме вона забезпечує доступ до освітніх програм, стажувань та працевлаштування [5]. Інтенсивне вивчення мови в умовах психологічного стресу, спричиненого війною та вимушеним переселенням, ускладнює адаптаційний процес і потребує спеціальної педагогічної підтримки.

Серед основних освітніх викликів, з якими стикається українська молодь у Німеччині, варто виокремити: мовний бар'єр; відмінності в освітніх стандартах і методиках навчання; необхідність підтвердження або визнання українських кваліфікацій; психологічну адаптацію до нового соціокультурного середовища. Крім того, існує ризик поступового послаблення зв'язку з українською освітньою системою та професійним простором, що може ускладнити процес повернення після завершення війни [1, 255].

У контексті національної безпеки проблема освітньої міграції молоді набуває стратегічного виміру. Тривале перебування молодих фахівців за кордоном може призвести до відтоку інтелектуального потенціалу та дефіциту кадрів у ключових галузях економіки України. Водночас за умови належної державної політики цей процес може трансформуватися в інвестицію в майбутнє країни. Набуті за кордоном професійні компетентності, досвід роботи в європейських компаніях, знання сучасних технологій та управлінських практик здатні стати потужним ресурсом повоєнної відбудови [7].

Перспективи повернення української молоді значною мірою залежать від створення ефективних механізмів реінтеграції [3]. До таких механізмів належать: розробка програм підтримки молодих фахівців, визнання та зарахування здобутих за кордоном освітніх результатів, створення конкурентних умов праці в Україні, залучення молоді до реалізації проєктів відбудови держави. Важливою є також підтримка постійного зв'язку студентів із українськими закладами освіти через дистанційні програми, спільні освітні ініціативи та академічну мобільність із чіткою перспективою повернення [8].

Отже, професійна підготовка української молоді в Німеччині в умовах вимушеної міграції є складним і багатовимірним процесом, що поєднує освітні, соціальні та безпекові аспекти. Вона

водночас містить ризики втрати людського капіталу та значний потенціал для модернізації національної системи професійної освіти. Завдання української освітньої політики полягає в тому, щоб перетворити вимушену освітню міграцію з фактора загрози на ресурс розвитку, забезпечивши умови для повернення молодих фахівців і використання їхнього європейського досвіду в процесі післявоєнної відбудови України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гринькевич О. С. Освітня міграція в Україні та світі: інституційне середовище та напрями державного регулювання. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2013. Вип. 3. С. 254–264.

2. Гулай В., Хахула Л., Охота І. Освітня міграція українських студентів до Польщі: динаміка та структура в умовах повномасштабної війни. *Україна–Польща: історична спадщина і суспільна свідомість*. 2023. Вип. 16. С. 112–125.

3. Міністерство освіти і науки України. Академічна мобільність та освітня міграція: аналітичні матеріали. URL: <https://mon.gov.ua>

4. Bezuglyi P. Міграція як результат державної освітньої політики в Україні за часів незалежності. *Політичне життя*. 2018. № 3. С. 45–50.

5. Bundesinstitut für Berufsbildung (BIBB). Focus on Ukraine. URL: <https://www.bibb.de/en/155561.php>

6. European Training Foundation. Education and work information for Ukrainians and EU countries. URL: <https://www.etf.europa.eu/uk/education-and-work-information-ukrainians-and-eu-countries>

7. European Training Foundation. Education and work: EU support to Ukraine. URL: <https://www.etf.europa.eu/en/education-and-work-eu-support-ukraine>

8. KMK (Kultusministerkonferenz). Anerkennung ausländischer Berufsqualifikationen in Deutschland. URL: <https://www.kmk.org>